

SVENSKT NÄRINGSLIV

Utrikesdepartementet

Vår referens/dnr:

2021-172

Ann-Sofie Nilsson

Er referens/dnr:

11152 Stockholm

UD2021/15100

2022-01-07

Remissvar

Ds 2021:32 Förstärkt kontroll av produkter med dubbla användningsområden

Svenskt Näringsliv har som remissinstans följande synpunkter.

Inledning

Remissen omfattar förslag till ändringar i kompletterande svensk lagstiftning med anledning av den nya EU-förordningen av den 20 maj 2021 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden (PDA-produkter) som trädde i kraft den 9 september 2021.

Det är främst när det gäller underrättelseskyldighet som den kompletterande svenska lagstiftningen kan få materiell betydelse och Svenskt Näringsliv uppehåller sig därför i detta remissvar i huvudsak till förslaget i dessa delar.

Synpunkter

Förslag till nya regler

I det remitterade förslaget föreslås att regeringen bör utnyttja möjligheten att meddela föreskrifter om tillstånd och underrättelseskyldighet om exportören har *anledning att misstänka* att produkterna helt eller delvis är eller kan vara avsedda för någon av de användningar som anges i förordningen inte bara när det gäller produkter med dubbla användningsområden utan i så gott som alla de delar där medlemsstaten enligt förordningen genom nationell lagstiftning kan ålägga exportören en sådan underrättelseskyldighet.

Det gäller:

- produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,
- cyberövervakningsprodukter,
- tillhandahållande av förmedlingstjänster och

Svenskt Näringsliv Confederation of Swedish Enterprise

Postadress/Address: SE-114 82 Stockholm Besök/Visitors: Storgatan 19 Telefon/Phone: +46 (0)8 553 430 00
svensknaringsliv.se Org. Nr: 802000-1858

- tillhandahållande av tekniskt bistånd.

Svenskt Näringsliv delar inte förslaget att denna möjlighet till utvidgning genom nationell lagstiftning bör utnyttjas.

Det saknas belegg för att det faktum att Sverige hittills inte har utnyttjat möjligheten att utvidga kontrollansvaret för företagen, har orsakat några problem genom att känsliga produkter kunnat exporteras utan tillstånd.

De krav som ställs på företagen att underrätta behörig myndighet när exportören har anledning att misstänka viss användning är svåra att förutse och kan samtidigt om de inte uppfylls medföra fängelsestraff.

I förslaget sägs att följden av att införa en skyldighet för en exportör att underrätta den behöriga myndigheten när denne har anledning att misstänka att en icke-förtecknad produkt med dubbla användningsområden är eller kan vara avsedd för vissa angivna användningar är att "exportören kommer att behöva iakttä vaksamhet i sin verksamhet". Det är dock inte fråga om ett aktivt "undersökningskrav".

Denna tolkning av exportörens skyldigheter är dock svårt att få att överensstämma med förordningens krav på transaktionsgranskningsåtgärder (*due dilligence*) i artikel 5.2.

Härtill kommer rekommendationen om internt efterlevnadsprogram (ICP) som visserligen i princip är en rekommendation och inte bindande, men som genom tillämpningen blir indirekt bindande i varierande omfattning.

Det är således svårt för företagen att veta på vilken nivå kravet för att ha anledning att misstänka ska ligga och för att kunna driva verksamhet på ett affärsmässigt fungerande sätt är ett sådant krav på förutsebarhet fundamentalt.

Genom förslaget till dessa utökade krav på företagen kommer exportkontrollen att läggas än mer på dessa i stället för på den kontrollerande myndighet som har exportkontroll som sin primära uppgift. En sådan utveckling av rollfördelningen och ansvaret på exportkontrollområdet är inte önskvärd. I detta sammanhang kan dessutom noteras att de avgifter från företagen som helt finansierar kontrollmyndigheternas verksamhet ständigt ökar.

Att på detta sätt **lägga ett ökat ansvar för kontrollen på företagen är inte acceptabelt.** Exportkontroll är betingad av nationella och regionala säkerhetsintressen utifrån utrikespolitiska överväganden och kontrollen bör därför utföras av staten och dess myndigheter. De kontrollerande myndigheterna bör tillföras tillräckliga resurser för att kunna utöva en effektiv exportkontroll och den nuvarande utvecklingen med ökat kontrollansvar för företagen samtidigt som de kontrollerande myndigheterna åläggs nya arbetsuppgifter med ökande handläggningstider som följd, bör stoppas.

I förslagets mycket kortfattade konsekvensanalys görs bedömningen att förslaget medför begränsade konsekvenser för företagen. På grund av vad som anförts ovan delar inte Svenskt Näringsliv denna bedömning. För att få ett acceptabelt underlag för den fortsatta lagstiftningsprocessen måste konsekvensanalysen avsevärt förbättras.

Nu angivna synpunkter gör sig även gällande beträffande förslaget att genom kompletterande nationell lagstiftning föreskriva att det nya tillståndet nr EU007 för koncerninterna transaktioner inte medger export då exportören har anledning att misstänka viss angiven användning. I Förordningen föreskrivs också uttryckligen att exportörer som avser att använda detta tillstånd ska genomföra ett internt efterlevnadsprogram.

Härtill kommer förslaget i promemorian att det i förordningen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd ska införas en ny bestämmelse som på motsvarande sätt föreskriver att transitering av icke-unionsprodukter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I till den nya PDA-förordningen får förbjudas, om produkterna är, eller kan vara, avsedda för viss angiven användning.

Svenskt Näringsliv delar bedömningen i promemorian att det för närvarande inte finns skäl att meddela föreskrifter om att en produkt med dubbla användningsområden ska omfattas av krav på tillstånd till export med hänsyn till den allmänna säkerheten eller mänskliga rättigheter.

Avgifter

I promemorian föreslås att Förordningen om finansiering av verksamheten vid Inspektionen för strategiska produkter ska ändras så att myndigheten ska ta ut en årlig avgift av den som tillhandahåller produkter med dubbla användningsområden, förmedlingstjänster eller tekniskt bistånd som omfattas av myndighetens tillsyn enligt PDA-lagen. Detta innebär att fler företag kommer att avgiftsbeläggas.

Svenskt Näringsliv anser det principiellt fel att ISP finansieras genom avgifter. De uppgifter som myndigheten ISP utför är av den karaktären att verksamheten i stället bör finansieras på vanligt sätt med statsanslag. Detta framhöll Svenskt Näringsliv redan när systemet infördes.

Avgifter från företag för finansiering av myndigheters verksamhet kan accepteras om verksamheten i första hand är ett intresse för företagsamheten och det råder en direkt koppling mellan avgiften och den tjänst som erhålls. Principen bör också vara att en ökad avgiftsfinansiering motsvaras av sänkt skatt.

Dessa krav på avgiftsfinansiering för att göra en sådan legitim är inte uppfyllda på det nu aktuella området. ISP är en central förvaltningsmyndighet med bl.a. kontroll- och tillsynsuppgifter rörande krigsmateriel, produkter med dubbla användningsområden och kemiska vapen. Denna tillsynsverksamhet är grundad på politiska beslut och uttryck för ett allmänt samhällsintresse. En avgiftsfinansiering av verksamheten medför bl.a. en otydlighet i åtskillnaden mellan den granskade och den granskade som kan ifrågasättas.

Särskilt starka skäl talar för att den verksamhet som avser internationellt samarbete och annat som inte direkt berör tillsynsverksamheten bör finansieras genom statsanslag. ISP får också ständigt nya uppgifter inom detta område.

Det torde också vara praktiskt omöjligt att konstruera ett helt rättvist avgiftssystem med direkt koppling till utnyttjandet. Orättvisorna i systemet och den alltför svaga kopplingen till

utnyttjandet gör att det kan ifrågasättas om systemet uppfyller kraven för att anses som en avgift och i stället utgör en extra skatt.

Ett annat problem är att **avgiftssystemet innebär att företagen belastas med ett mycket omfattande uppgiftslämnande och stora administrativa kostnader. Uppgiftslämnande från företag medför också alltid en risk för röjande av affärshemligheter – en risk som förstärks av nu ifrågavarande uppgiftslämnande.** Även hos inblandade myndigheter torde de administrativa kostnaderna för ett avgiftssystem vara högre än för ett normalt finansieringssystem med statsanslag.

Det är också viktigt att framhålla att **avgiftssystemet innebär en konkurrensnackdel för svenska företag.**

Avslutning och sammanfattning

Svenskt Näringsliv ifrågasätter behovet av att utvidga de krav som ställs på företagen om underrättelse när man som exportör har anledning att misstänka att icke-kontrollerade produkter och teknologi kan vara avsedd för viss angiven användning, bl.a. massförstörelsevapen.

Sverige har, trots att möjligheten funnits tidigare, hittills inte ställt så långtgående krav på exportören. Kraven är dessutom är otydliga i sin konkreta innebörd och omfattning samtidigt som de är straffsanktionerade.

Förslaget innebär således att kontroll nu flyttas från myndighet till företag med ökade kostnader för företagen som följd. Detta samtidigt som flera företag föreslås erlägga avgifter till ISP med sannolikt ökade belopp.

Enligt uppgift i promemorian har endast omkring en fjärdedel av EU:s medlemsstater hittills utnyttjat denna möjlighet att kräva underrättelse när anledning finns att misstänka viss användning, varför Sveriges nya krav också innebär en konkurrensnackdel.

Svenskt Näringsliv avstyrker således förslaget att regeringen bör utnyttja möjligheten att meddela föreskrifter om tillstånd och underrättelseskyldighet om exportören har anledning att misstänka att produkterna helt eller delvis är eller kan vara avsedda för någon av de användningar som anges i förordningen, vad gäller produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, cyberövervakningsprodukter, tillhandahållande av förmedlingstjänster och tillhandahållande av tekniskt bistånd.

Svenskt Näringsliv delar bedömningen i promemorian att det för närvarande inte finns skäl att meddela föreskrifter om att en produkt med dubbla användningsområden ska omfattas av krav på tillstånd till export med hänsyn till den allmänna säkerheten eller mänskliga rättigheter.

SVENSKT NÄRINGS LIV

Göran Grøn

Johan Sjöberg